

studenter ved Gründerskolen til og med undervisningsåret 2009/2010, og samtidig vurdere hensiktsmessigheten av gjeldende regelverk.»

Departementet har bedt Lånekassen føre vidare praksisen til og med undervisningsåret 2010–11, medan departementet i samråd med Nærings- og handelsdepartementet vurderer om ein bør endre regelverket som følgje av denne saka.

Mål: Utdanningsstøtteordninga medverkar til at kvar einskild står fritt i val av utdanning. Alle kan ta utdanning uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, funksjonsevne og økonomiske og sosiale forhold

Tilstandsvurdering

Fleirtalet av studentar og elevar nyttar støtteordningane gjennom Lånekassen. I undervisningsåret 2009–10 var det om lag 453 000 elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring og studentar i høgre utdanning. Om lag 346 000 personar mottok stipend og/eller lån til utdanning. Fleirtalet av støttemottakarane i høgre utdanning er i aldersgruppa 20–24 år, men om lag 1000 personar var i alderen 50 år og oppover i 2009–10. Kvinnene er i fleirtal blant støttemottakarane, og delen kvinner aukar med stigande alder. Det er òg eit fleirtal av kvinner blant studentane i høgre utdanning generelt. Fleirtalet av elevane i vidaregåande opplæring, 78 pst. av dei som har rett til stipendet, nytta i 2009–10 ordninga med stipend til naudsynt individuelt utstyr (utstyrsstipend). Dette året var første året ordninga gjaldt alle dei tre åra i det studieførebuande utdanningsprogrammet, slik at det er grunn til å vente ein auke i talet på mottakarar av stipendet i åra som kjem.

Endringar over tid i samansetninga av gruppa studentar og elevar gjer at dei ulike innretningane av støtteordninga må bli vurderte frå tid til anna. Behova ulike grupper har for økonomisk støtte og tryggleik, må departementet la komme til uttrykk i støtteordninga på ein tenleg måte. I all hovudsak er ordninga ei universell velferdsordning som skal medverke til at alle har eit likt grunnlag for livsopphald under utdanninga. Kunnskapsdepartementet arbeider for tida med å undersøkje kva for vilkår, mellom anna økonomiske, studentane i høgre utdanning lever under. Dette vil gi eit betre kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere generelle forbedringstiltak for fleirtalet av studentane.

I dei seinaste åra har det vore ein klar profil på tiltaka departementet har foreslått for Stortinget om utdanningsstøtteordninga. Departementet ser

at einskilde grupper kan ha behov for meir tilrettelegging enn det ein har i dag, for at dei skal ha ei reell moglegheit til fritt å velje utdanning. Dette gjeld mellom anna søkjarar med redusert funksjonsevne, studentar som er sjuke over lang tid, og studentar med barn. Når det gjeld arbeid med forbedringar for einskilde grupper, må ein òg sjå situasjonen i samheng med dekninga frå andre velferdsordningar som skal sikre sosial utjamning, som ytingar frå folketrygda eller ytingar frå fylkeskommunen eller kommunen.

Mål: Utdanningsstøtteordninga medverkar til internasjonalisering av utdanning og forskning ved å sikre at dei som ønskjer det kan ta heile eller delar av utdanninga i utlandet

Tilstandsvurdering

For å nå dei måla om auka internasjonalisering som er nedfelte mellom anna i St.meld. nr. 14 (2008–2009) *Internasjonalisering av utdanning*, er det ein føresetnad at det er tilstrekkeleg mange som har økonomisk moglegheit til å ta utdanning utanfor Noreg. Utdanningsstøtteordningane gjennom Lånekassen er eit sentralt verkemiddel for å få til dette. I internasjonal målestokk har Noreg svært gode økonomiske ordningar for studentar, elevar og lærlingar som vel å ta utdanning i utlandet. Det er likevel grunn til å arbeide vidare med å byggje ned dei barrierane som finst for å velje utdanning i utlandet. Sjølv om ein trygg økonomisk basis er viktig for å velje utdanning i utlandet, vil utdanningsstøtteordningane aldri kunne vere det einaste verkemiddelet for å få nokon til å velje utdanning i utlandet framfor utdanning i Noreg. Ein må sjå dei økonomiske støtteordningane i samheng med mellom anna styrkt satsing på informasjon og meir praktisk hjelp til å søkje seg til utdanning i utlandet.

I dei seinaste åra har talet på studentar i høgre utdanning i utlandet auka etter nokre år med nedgang i studenttalet. Det samla talet på støttemottakarar i Lånekassen har òg auka i den same perioden. I perioden etter 2004–05 har det ikkje vore monalege endringar i støtteordninga for studentar i utlandet. Talet på studentar i utlandet har endra seg i perioden, i takt med talet på støttemottakarar generelt. Dette tyder på at generelle endringar i talet på studentar blir reflekterte i søkjartala til støtte til utdanning i utlandet.

Kunnskapsdepartementet vil framover arbeide vidare med å følgje opp dei tiltaka for utdanningsstøtteordninga som vart varsla i St.meld. nr. 14 (2008–2009). Tiltaka gjeld både grunnopplæringa og høgre utdanning, og har kvalitet som felles-

trekk. I grunnopplæringa er hovudmålsetjinga å auke talet på grupper av elevar som får finansiering gjennom Lånekassen til eitt år ved ein utlandsk vidaregåande skole, men samstundes få på plass eit kvalitetssikringssystem for dei opplegga som blir godkjende. Deltaking frå yrkesfaglege studieprogram og alle delar av landet skal sikrast. For høgre utdanning skal det løne seg å velje utdanning av høg kvalitet, og stipenddelen av støtta til skolepengar for kvar einskild student skal avhenge av dette valet. Regjeringa vil kome tilbake til Stortinget med saka.

Mål: Utdanningsstøtteordninga medverkar til livslang læring

Tilstandsvurdering

For å opne for kombinasjonen av større ungdomskull og auka interesse for å studere i åra framover har Kunnskapsdepartementet varsla tiltak som auka fleksibilitet i den høgre utdanninga og betre samarbeid mellom arbeidslivet og den høgre utdanningssektoren, jf. Innst. 192 S (2009–2010) og St.meld. nr. 44 (2008–2009) *Utdanningslinja*. Det vart òg foreslått ei utvikling av fagskoleutdanninga. I byrjinga av 2000-talet vart utdanningsstøtteordninga gjort meir fleksibel med betre høve til å kombinere fleire utdanningar over tid, og med høve til å ta opp utdanningslån uavhengig av økonomi. Dette vart gjort for at personar i etter- og vidareutdanning og andre som vil kombinere jobb og utdanning, òg skal kunne nytte ordninga.

Delen støttemottakarar i Lånekassen som er 25 år og eldre, var i 2008–09 om lag 20 pst. Dette tyder på at utdanningsstøtteordningane framfor alt blir nytta til å skaffe seg ei første kompetanse-givande utdanning. Få vaksne tek opp lån for å skaffe seg ei grunnopplæring eller ei vidaregåande opplæring. Utdanning på deltid er meir utbreidd blant dei eldre studentane i høgre utdanning, og delen som vel deltidsutdanning, stig med alderen. I aldersgruppa 20–24 år var det berre 2,4 pst. som valde deltidsutdanning i 2009–10, medan heile 42 pst. av dei som tok høgre utdanning i aldersgruppa 40–44 år, tok utdanning på deltid. Sjølv om talet på deltidsstudentar har vore stabilt i dei seinare åra, har delen som desse studentane representerer av alle støttemottakarane, gått ned.

Det vil vere sentralt framover å utvikle vidare støtteordninga i tråd med satsinga på kompetanseutvikling, som varsla i St.meld. nr. 44 (2008–2009). Auka fleksibilitet i utdanningssektoren må følgjast opp med omstilling av støtteordninga der det er naudsynt.

Strategiar og tiltak

Kunnskapsdepartementet foreslår å løyve om lag 14 mill. kroner for å betre studiefinansieringa for studentar med redusert funksjonsevne. Departementet foreslår eit ekstra månadleg stipend og støtte i tolv månader for studentar som på grunn av redusert funksjonsevne ikkje kan ta arbeid ved sida av utdanninga. Eit ekstra stipend per månad på 3 200 kroner kombinert med støtte i to månader ekstra per år (tolv månader) vil til saman gi kvar student ei utbetaling gjennom Lånekassen på om lag 147 000 kroner i året. Tiltaket skal medverke til at fleire personar med redusert funksjonsevne får økonomisk høve til å ta høgre utdanning. Vidare skal personar med redusert funksjonsevne, og som ikkje har støtte frå folketrygda som er meint å dekkje utdanninga, få heile basisstøtta som stipend ved forseinking i utdanninga utover eitt år. Forseinkinga må skyldast den nedsette funksjonsevna. Studentar med redusert funksjonsevne har ofte større utfordringar enn andre studentar med å følgje normert studieprogresjon. Den auka stipenddelen skal hindre at desse studentane får høgre gjeld etter fullført utdanning enn andre studentar på grunn av den reduserte funksjonsevna.

Regjeringa meiner det er viktig å halde oppe kjøpekrafta i støtta til elevar, studentar og lærlingar, og har regulert satsane i utdanningsstøtteordningane i takt med prisstigninga kvart år. Basisstøtta har auka frå 80 000 kroner for undervisningsåret 2005–06 til 90 800 kroner for undervisningsåret 2011–12. Justeringa frå undervisningsåret 2010–11 til 2011–12 er på to pst.

Departementet foreslår vidare mindre justeringar av støtteordninga, som til saman medverkar til eit meir smidig regelverk. Vidare skal ei gruppe tiltak redusere hindringar for å ta utdanning i utlandet, med ei målsetjing om å få til auka internasjonalisering av utdanninga som omtalt i St.meld. nr. 14 (2008–2009) *Internasjonalisering av utdanning*. Forslaga er nærmare omtalte under kap. 2410.

Rapport for 2009

I 2009 vart tre forbedringar av utdanningsstøtteordninga gjennomførte. Det vart innført ei ny ordning for avskrivning av utdanningsgjeld for studentar som fullfører visse lærarutdanningar. Formålet med ordninga var å medverke til å betre rekrutteringa av lærarar i realfag og framandspråk. Det er for tidleg å seie kva for verknad tiltaket isolert sett har hatt på rekrutteringa til læraryrket, sidan